

A r o l s e n
A r c h i v e s

International Center
on Nazi Persecution

#StolenMemory

Αναμνηστικά αντικείμενα των θυμάτων των Ναζί

Στα Αρχεία Arolsen στη Γερμανία, υπάρχουν περίπου 3.000 προσωπικά αντικείμενα από τα στρατόπεδα συγκέντρωσης, όπως ρολόγια τσέπης και ρολόγια χειρός, δαχτυλίδια, πορτοφόλια, οικογενειακές φωτογραφίες, καθημερινά αντικείμενα όπως χτένες, κουτιά πούδρας ή ξυράφια κλπ. Συχνά, αποτελούσαν τα τελευταία περιουσιακά στοιχεία των θυμάτων, εκείνα που έπαιρναν μαζί τους τη στιγμή της σύλληψής τους. Κάτοχοί τους βρέθηκαν σε περισσότερες από 30 χώρες, κυρίως στην Πολωνία και την πρώην Σοβιετική Ένωση.

Το 2016, τα Αρχεία Arolsen ξεκίνησαν επίπονη εκστρατεία για την επιστροφή αυτών των κλεμμένων αντικειμένων σε όσο το δυνατόν περισσότερες οικογένειες. Η έκθεση αφηγείται ουσιαστικά τη σχέση κρατουμένων ή συγγενών τους και προσωπικών αντικειμένων που τους ανήκαν, ρίχνοντας ιδιαίτερο βάρος στην αναζήτηση εκείνων που δεν έχουν ακόμα εντοπισθεί.

#Αναζητούνται

Χρήστος Τακτικός

Αναζητούμε συγγενείς του Χρήστου Τακτικού από την Ελλάδα, που γεννήθηκε στις 4 Ιανουαρίου 1903 ή ίσως 1902. Ήταν ένας από τους 850 Έλληνες πολιτικούς κρατούμενους που μεταφέρθηκαν στο Neuengamme στις 25 Μαΐου 1944 από το στρατόπεδο συγκέντρωσης στο Χαϊδάρι, που ήταν το μεγαλύτερο στρατόπεδο στην Ελλάδα. Μέχρι τη στιγμή που έκλεισε, τον

Σεπτέμβριο του 1944, περισσότεροι από 21.000 άνθρωποι – Εβραίοι, Ιταλοί αιχμάλωτοι πολέμου, και Έλληνες, μέλη αντιστασιακών οργανώσεων και πολιτικοί κρατούμενοι – είχαν κρατηθεί εκεί. Τα έγγραφα στα Αρχεία Arolsen δεν περιέχουν δυστυχώς καμία πληροφορία σχετικά με την αιτία φυλάκισης του Χρήστου Τακτικού στο Χαϊδάρι ή την τύχη του στο Neuengamme.

Γεώργιος Σαγματόπουλος

Αναζητούμε συγγενείς του Γεωργίου Σαγματόπουλου από την Ελλάδα, που γεννήθηκε στις 6 Αυγούστου 1920. Στις 6 Ιουνίου 1944, ο 24χρονος οδηγός έφτασε στο στρατόπεδο συγκέντρωσης Neuengamme στο Αμβούργο με άλλους 849 πολιτικούς κρατούμενους έχοντας μεταφερθεί εκεί από την Αθήνα. Τα SS έδωσαν στους κρατούμενους από την Ελλάδα συνεχόμενους αριθμούς από το 32302 έως το 33150. Ο

Γεώργιος καταχωρήθηκε με τον αριθμό 32517. Μέχρι τη μεταφορά αυτή, δεν υπήρχαν Έλληνες στο Neuengamme. Επιπλέον, περίπου 90 Ελληνίδες γυναίκες μεταφέρθηκαν σε διάφορα βοηθητικά στρατόπεδα του Neuengamme. Τα έγγραφα των Αρχείων Arolsen δεν περιέχουν καμία πληροφορία για την τύχη που είχε ο Σαγματόπουλος στο Neuengamme.

Ευάγγελος Κερασώτης

Αναζητούμε συγγενείς του Ευάγγελου Κερασώτη από την Ελλάδα, που γεννήθηκε στις 25 Μαρτίου 1925. Τον Ιούνιο του 1944, τα SS τον μετέφεραν 2.700 χιλιόμετρα μακριά από το στρατόπεδο συγκέντρωσης στο Χαϊδάρι, στο στρατόπεδο συγκέντρωσης Neuengamme κοντά στο Αμβούργο. Επιζώντες ανέφεραν ότι η μεταφορά των 850 κρατουμένων διήρκεσε δέκα ημέρες.

Για πολλούς από αυτούς, ήταν ένα ταξίδι προς τον θάνατο, αν και μέχρι σήμερα έχει επιβεβαιωθεί ο θάνατος μόνο 90 Ελλήνων, ανδρών και γυναικών, στο Neuengamme και τα βοηθητικά του στρατόπεδα. Η τύχη του Ευάγγελου Κερασώλη / Κερασώτη παραμένει άγνωστη. Το όνομά του δεν μπορεί να εντοπισθεί στους καταλόγους των επιζώντων.

Δημήτριος Βατιάδης

Αναζητούμε συγγενείς του Δημήτρη Βατιάδη από την Ελλάδα, που γεννήθηκε το 1919. Μετά από τη διπλή εισβολή στην Ελλάδα της γερμανικής Βέρμαχτ και του ιταλικού στρατού στις 6 Απριλίου 1941, ο ελληνικός λαός – μεταξύ των οποίων και ο σιδεράς Δημήτριος Βατιάδης – έζησε υπό ξενική κατοχή. Αρχικά οι Γερμανοί περιορίστηκαν στη διοίκηση της Αθήνας, της Θεσσαλονίκης και των νησιών, μετά όμως την

ανακωχή της Ιταλίας το 1943, η κατοχή τους επεκτάθηκε σε ολόκληρη τη χώρα.

Η λεηλασία της χώρας οδήγησε σε λιμό. Τα στρατεύματα κατοχής προέβησαν σε μαζικές εκτελέσεις και ομηρία Ελλήνων πολιτών. Το αν ο Βατιάδης συμμετείχε στην Αντίσταση ή συνελήφθη χωρίς λόγο δεν είναι ξεκάθαρο από τα έγγραφα στα Αρχεία Arolsen. Ούτε πάλι είναι γνωστή η τύχη που τελικά είχε.

Θύματα Εβραίοι

Τα περισσότερα αντικείμενα που έχουν καταγραφεί στις συλλογές των Αρχείων Arolsen ανήκουν σε θύματα πολιτικών διώξεων και σε κρατούμενους εργάτες καταναγκαστικής εργασίας. Οι λίγοι φάκελοι που περιέχουν προσωπικά αντικείμενα των Εβραίων κρατουμένων του Neuengamme είναι όμως ιδιαίτερος άξιος αναφοράς, καθώς ανήκουν κυρίως σε Ούγγρους Εβραίους, τους οποίους τα SS τους είχαν μεταφέρει το 1944 – πιθανώς από το γκέτο της Βουδαπέστης στο Neuengamme μέσω άλλων στρατοπέδων – για καταναγκαστική εργασία. Και τούτο γιατί, αντιθέτως, στα στρατόπεδα εξόντωσης των Εβραίων, όπως στο Auschwitz, την Treblinka ή το Sobibor, οι Ναζί ρευστοποιήσαν αμέσως την περιουσία των θυμάτων τους. Το ίδιο συνέβη και με τα προσωπικά αντικείμενα των περίπου 60.000 δολοφονηθέντων Εβραίων που προέρχονταν από την Ελλάδα.

Τους συνελάμβαναν και τους λήστευαν!

Στα γερμανικά υπάρχει η λέξη «Effekten», που είναι μια παλιά λέξη και τη χρησιμοποιούσαν δηλωτική για τις αποσκευές. Αργότερα η ερμηνεία της επεκτάθηκε στα προσωπικά αντικείμενα που κατάσχονταν και ανήκαν σε φυλακισμένους τα οποία τους τα επέστρεφαν μετά την απελευθέρωσή τους. Έτσι, τα στρατόπεδα συγκέντρωσης είχαν και αυτά «αποθήκες Effekten». Σε στρατόπεδα που βρίσκονταν στα όρια του λεγόμενου «παλαιού Ράιχ», όπως για παράδειγμα το Dachau, το Neuengamme ή το Bergen-Belsen, οι Ναζί προσποιούμενοι ότι τηρούσαν τον νόμο και την τάξη, αποθήκευαν τα προσωπικά αντικείμενα των κρατουμένων - μέχρι τη χρονική στιγμή της δολοφονίας του.

Αντίθετα, στα στρατόπεδα εξόντωσης του ανατολικού τομέα οι δράστες απλώς συγκέντρωναν την περιουσία των θυμάτων τους (Εβραίων στην πλειοψηφία) και τη διέθεταν αμέσως. Οι Ναζί μετέτρεπαν έτσι τα λάφυρά τους από τα στρατόπεδα συγκέντρωσης και εξολόθρευσης σε μετρητά. Τα έσοδα γέμιζαν το ταμείο πολέμου του καθεστώτος.

Βρέθηκαν το 1945

Λίγο πριν την απελευθέρωση από τους Συμμάχους, τα SS εκκαθάρισαν τα στρατόπεδα συγκέντρωσης, έστειλαν τους κρατούμενους σε πορείες θανάτου και πυρπόλησαν τα αρχεία μεταξύ αυτών και τα προσωπικά αντικείμενα των θυμάτων προκειμένου να καλύψουν τα ίχνη της μαζικής δολοφονίας που είχαν διαπράξει. Η μεγαλύτερη σωζόμενη συλλογή προσωπικών αντικειμένων στα Αρχεία Arolsen προέρχεται από το στρατόπεδο συγκέντρωσης Neuengamme. Καθώς πλησίαζαν οι Σύμμαχοι, ο διοικητής του στρατοπέδου φρόντισε να απομακρυνθούν από εκεί τα προσωπικά αντικείμενα και τα ρούχα των 5.000 κρατουμένων. Οι Βρετανοί στρατιώτες βρήκαν αργότερα αυτά τα αντικείμενα στο Lunden, στο Schleswig-Holstein. Σώζονται επίσης προσωπικά αντικείμενα από τα στρατόπεδα συγκέντρωσης του Bergen-Belsen και του Dachau, αν και σε πολύ μικρότερους αριθμούς.

Πάρτε μέρος στην εκστρατεία!

Παρακαλούμε να γίνετε μέλος της κοινότητας και να μας βοηθήσετε να επιστρέψουμε στους νόμιμους ιδιοκτήτες τους τα αντικείμενα που κλάπηκαν από τους Ναζί. Ο χρόνος είναι πολύτιμος. Επισκεφθείτε την ιστοσελίδα μας για να δείτε φωτογραφίες των προσωπικών αντικειμένων και τα ονόματα των θυμάτων των ναζιστικών διώξεων. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τις πληροφορίες που υπάρχουν εκεί για να διεξάγετε έρευνα και να μοιραστείτε σημαντικά στοιχεία και πληροφορίες μαζί μας.

www.stolenmemory.org

Βρίσκοντας τους ιδιοκτήτες

Τα γραφεία αποζημιώσεων στη Γερμανία προσπάθησαν να επιστρέψουν τα προσωπικά αντικείμενα στους ιδιοκτήτες τους μετά το 1945. Το 1963, τα Αρχεία Arolsen (τότε γνωστά ως Διεθνής Υπηρεσία Αναζητήσεων) ανέλαβαν την ευθύνη διαχείρισης σχεδόν 5.000 φακέλων με αντικείμενα και ξεκίνησαν εκ νέου την αναζήτηση των κατόχων τους, συχνά με τη βοήθεια εθνικών οργανώσεων του Ερυθρού Σταυρού. Ωστόσο, μετά το 1974, ο αριθμός αντικειμένων που κάθε χρόνο γύριζαν στους κατόχους τους μειώθηκε σημαντικά. Αιτία, οι περιορισμένοι διαθέσιμοι πόροι και η συνεχιζόμενη αντιπαράθεση Ανατολής-Δύσης.

Το 2015, τα Αρχεία Arolsen δημοσίευσαν φωτογραφίες των προσωπικών αντικειμένων στην ιστοσελίδα τους, με αποτέλεσμα ο αριθμός των επιστραφέντων αντικειμένων να αυξηθεί, χάρις εν μέρει στην υποστήριξη εθελοντών από διάφορες χώρες. Τα Αρχεία Arolsen ξεκίνησαν την καμπάνια #StolenMemory το 2016 την οποία υποστηρίζουν ενεργά. Έκτοτε, έχουν επιστραφεί σε περίπου 250 οικογένειες τα αντικείμενα συγγενών τους – μαζί με αναμνήσεις τους για τα θύματα των ναζιστικών διώξεων. Όλες οι φωτογραφίες και τα ονόματα μπορούν να αναζητηθούν στη διεύθυνση: www.stolenmemory.org

#Βρέθηκαν

Czesław Bilnik

«Τίποτε άλλο δεν έμεινε από τον πατέρα μου», μας είπε η Wanda Różycka-Bilnik. Όταν άκουσε ότι βρέθηκε ένα ρολόι τσέπης στα Αρχεία τον Ιούλιο του 2017, μετέβη αμέσως στο Bad Arolsen.

Οι Ναζί είχαν συλλάβει τον Czesław Bilnik τον χειμώνα του 1943 με την κατηγορία ότι με τη σύζυγό του είχαν βοηθήσει Πολωνούς αντιστασιακούς. Η κόρη του ήταν τότε μόλις τεσσάρων

ετών. «Αν η Γκεστάπο είχε καταλάβει ότι κρύβαμε έναν πληγωμένο αντάρτη, θα είχαν βάλει φωτιά στο σπίτι», μας είπε.

Ο Czesław Bilnik μεταφέρθηκε αρχικά στο Gross-Rosen και στη συνέχεια στο στρατόπεδο συγκέντρωσης Neuengamme. Πέθανε τον Μάιο του 1945 στον τραγικό βομβαρδισμό του πλοίου Cap Arcona.

Joost de Snoo

Ο Joost de Snoo φέρει το όνομα του πατέρα του, αν και ο ίδιος δεν τον θυμάται σχεδόν καθόλου. Ήταν μόλις τριών ετών όταν ο Joost ο πρεσβύτερος συνελήφθη τον Αύγουστο του 1944 και εστάλη στο στρατόπεδο συγκέντρωσης Neuengamme μέσω του στρατοπέδου Μεταγωγών της Αστυνομίας του Amersfoort. Εκείνη την εποχή, η Γκεστάπο κατέσχεσε το πορτοφόλι του, το οποίο περιείχε οικογενειακές φωτογρα-

φίες. Ο Joost de Snoo πέθανε στο Neuengamme τον Ιανουάριο του 1945. Εβδομήντα ένα χρόνια αργότερα, τον Μάιο του 2016, ο Joost ο νεώτερος ταξίδεψε στο Bad Arolsen για να παραλάβει τα υπάρχοντα του πατέρα του. «Αυτό που κρατούσε ο πατέρας μου στα χέρια του, κρατώ τώρα στα δικά μου!». Μέχρι εκείνη την ημέρα, δεν είχε δει ποτέ κάποια φωτογραφία που να τον δείχνει μαζί και με τους δύο γονείς του.

Helga Thörl

Όταν τα μέλη της Γκεστάπο συνέλαβαν την Helga Thörl τον Απρίλιο του 1945, της πήραν το ρολόι της. Εβδομήντα χρόνια αργότερα, κράτησε ξανά αυτό το ρολόι στα χέρια της. Για την οικογένειά της, το ρολόι ξεκλείδωσε μια πόρτα στη μνήμη: μέχρι τότε δεν ήξεραν τίποτε για τη δίωξή της. Ένας γείτονας είχε κυκλοφορήσει πληροφορίες ότι η νεαρή γυναίκα και ο πατέρας ασκούσαν

κριτική στους Ναζί. Έμεινε φυλακισμένη χωρίς να έχει περάσει καν από δίκη. «Η μητέρα μου πάντα φοβόταν ότι κάτι τέτοιο θα συνέβαινε» θυμάται. «Ο πατέρας μου και εγώ δεν μπορούσαμε να κρατήσουμε τα στόματά μας κλειστά». Η Helga Thörl επέζησε από τις απάνθρωπες συνθήκες της φυλακής. Ο πατέρας της πέθανε λίγο μετά την απελευθέρωσή του.

Nathan van Dam

«Αυτά τα αντικείμενα μου δίνουν πρόσβαση στην ιστορία του πατέρα μου», σχολίασε ο Arnold van Dam όταν ανέκτησε στο Μνημείο Amersfoort το πορτοφόλι που περιέχει φωτογραφίες και έγγραφα.

Η Γκεστάπο είχε συλλάβει την εβραϊκή οικογένεια van Dam στις αρχές του 1943 και μετέφερε τον Nathan van Dam στο στρατόπεδο Μεταγωγών της Αστυνομίας του Amersfoort, δίνοντάς του τον αριθμό 2795. Την επόμενη χρονιά τον

εκτόπισαν στο στρατόπεδο συγκέντρωσης Neuengamme.

Ο ίδιος επέζησε. Η σύζυγός του, όμως, εκτελέστηκε στο στρατόπεδο εξόντωσης Sobibor. Από το 2007, εθελοντές της πρωτοβουλίας «Stichting October 44» («Ίδρυμα Οκτώβριος 44») εντόπισαν πολλές οικογένειες Ολλανδών θυμάτων των ναζιστικών διώξεων, κάνοντας έτσι δυνατή την επιστροφή σημαντικού αριθμού κλεμμένων αναμνήσεων.

Τα Αρχεία Arolsen, ένα διεθνές κέντρο για τις διώξεις των Ναζί, διαφυλάσσουν την αρτιότερη και πληρέστερη συλλογή εγγράφων στον κόσμο για τα θύματα του εθνικοσοσιαλισμού. Η συλλογή τους είναι εγγεγραμμένη στον κατάλογο της UNESCO «Μνήμη του Κόσμου», ως μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς. Χρησιμοποιούμε αυτή τη μοναδική πηγή πληροφοριών για μια σειρά προγραμμάτων που επιδιώκουν να εντάξουν μόνιμα τη μνήμη, τη γνώση και την πληροφόρηση στη ζωή μας σήμερα.

www.arolsen-archives.org

